

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу України
про адміністративні правопорушення (щодо посилення
адміністративної відповідальності за самовільне випалювання
рослинності або її залишків)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Традиційно навесні в Україні палять торішню траву, а восени палять опале сухе листя. Це спричиняє збільшення загальної кількості пожеж, нанесення шкоди природі та лісам, тваринам, а також майну людей, що знищується або ушкоджується під час пожежі.

Окрім цього, спалювання бур'яну, листя і сухої трави наносить пряму шкоду всім мешканцям відповідного регіону, бо під час випалювання рослинності повітря стає важким і гірким, збільшуються випадки захворювань дихальних шляхів, а над селами та містами стоїть постійний густий дим, яким важко дихати навіть здоровим людям. Так, при згорянні однієї тони рослинних залишків у повітря вивільняється біля 9 кг мікрочастинок диму. До їх складу входять пил, окиси азоту, чадний газ, важкі метали і низка канцерогенних сполук. У тліючому без доступу кисню листі виділяється бензопірен, що здатен викликати у людини ракові захворювання. Окрім того, з димом у повітря вивільняються діоксини – одні з найотруйніших для людини речовин. На присадибних ділянках рослини нерідко окроплюють пестицидами, які також вивільняються у повітря при згорянні листя чи трави.

Додаткова проблема полягає в тому, що з листям як правило горить і безліч різноманітного сміття, що суттєво посилює забруднення атмосфери. При згорянні, наприклад, поліетиленового пакету, у повітря вивільняється до 70 різноманітних хімічних сполук, більшість з яких отруйні для людини. Саме вони, як правило, стають причиною першіння в горлі, кашлю. Щільний чорний дим від тління пластикового сміття містить канцерогенні поліциклічні вуглеводні. При горінні гуми, окрім згаданого, утворюються канцерогенна сажа і сприяючі респіраторним захворюванням оксиди сірки. До вогнища нерідко потрапляють ДВП, ДСП, фанера. Ці матеріали містять формальдегідні смоли, до складу яких входять формальдегіди, і можуть бути пофарбовані масляною фарбою, що містить свинець.

Окрім безпосередньої загрози людському здоров'ю, спалювання листя і сухої трави призводить до:

- руйнації ґрунтового покриву, адже безпосередньо вигорають рослинні залишки, гинуть ґрунтоутворюючі мікроорганізми;
- при згорянні утворюється зола, яка є поганим добривом і призводить до все більшого збіднення ґрунту;
- на природних ділянках і газонах вогонь знищує насіння і коріння трав'янистих рослин, пошкоджує нижні частини дерев і кущів та верхні частини їх коріння;

- знищення природної листяної підстилки призводить до збільшення в 2-4 рази промерзання ґрунту;

- виникає загроза перекидання вогню на природні ділянки, що спричиняє знищення диких рослин та тварин, саме із спалювання стерні на полях починається більшість степових пожеж;

- існує загроза лісових пожеж і загоряння житлових будинків;

- якщо ведеться спалювання стерні на полях, через які проходять високовольтні лінії електропередач, густий дим за певних умов здатний стати причиною короткого замикання;

- дим від вогнищ у туманні дні може утворювати смог і надовго зависати у повітрі, що погіршує видимість на дорогах і призводить до збільшення частоти ДТП, аварій;

- задимлені населені пункти використовують для освітлення значно більше електроенергії.

Відповідно до статті 50 Конституції України кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Стаття 9 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” встановлює, що кожний громадянин України має право на безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище.

Стаття 12 цього ж Закону визначає обов'язок кожного берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства відповідно до вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища та не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів.

Відповідно до статті 16 Закону України “Про охорону атмосферного повітря” визначено, що шкідливі впливи на атмосферне повітря, для яких не встановлено відповідних нормативів екологічної безпеки, забороняються. У виняткових випадках такі впливи допускаються тимчасово лише з дозволу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та Міністерства охорони здоров'я України за умови, що за цей період буде встановлено відповідний норматив та вжито необхідних заходів щодо охорони атмосферного повітря.

Стаття 12 цього ж Закону встановлює, що складування, зберігання або розміщення виробничого, побутового сміття та інших відходів, які є джерелами забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими газоподібними речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу, допускається лише при наявності спеціального дозволу на визначених місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування територіях у межах встановлених ними лімітів з додержанням нормативів екологічної безпеки і при можливості їх подальшого господарського використання. Не допускається спалювання зазначених відходів на території підприємств, установ, організацій і населених пунктів, за винятком випадків, коли це здійснюється з використанням спеціальних установок при додержанні вимог щодо охорони атмосферного повітря.

Відповідно до підпункту 3.6.14. Правил утримання жилих будинків та прибудинкових територій визначено, що спалювання всіх видів відходів на території домоволодінь і в сміттєзбірниках забороняється.

Відповідно до підпункту 3.6. Правил утримання зелених насаджень у містах та інших населених пунктах України визначено, що на території зелених насаджень забороняється випалювати суху рослинність, розпалювати багаття та порушувати інші правила протипожежної безпеки.

Не дивлячись на законодавчі заборони, сухе листя і траву продовжують палити. Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена у статті 77-1 відповідальність у вигляді штрафу. Разом з тим, запропоновані розміри штрафів доводять свою неефективність, оскільки є незначними, у зв'язку з чим вже давно є потреба їх переглянути та збільшити.

Окремо варто наголосити на тому, що поширена сьогодні коронавірусна хвороба (COVID-19) насамперед уражує дихальні шляхи людей. З огляду на це необхідно додатково збільшити розміри штрафів за самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків під час дії заходів щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) або інших спалахів епідемій чи пандемій до тих розмірів, які встановлені у ст. 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що передбачає відповідальність за порушення правил щодо карантину людей.

2. Цілі і завдання законопроекту

Метою розробки законопроекту є удосконалення порядку притягнення до відповідальності за самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків для того аби зменшити руйнівні наслідки та захистити право громадян на безпечне повітря і навколишнє середовище, а також зменшити загальної кількості пожеж, які виникають через такі самовільні дії.

3. Загальна характеристика і основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується переглянути у сторону збільшення розміри штрафів за самовільне випалювання сухої рослинності або її залишків.

4. Місце в системі законодавства

Правові засади, що стосуються сфери дії законопроекту встановлюються Конституцією України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Законом України “Про охорону навколишнього природного середовища”, Законом України “Про охорону атмосферного повітря”.

Реалізація положень цього законопроекту не потребує внесення змін до інших законів України.

5. Вплив на бюджет

Реалізація законопроекту не потребує додаткових видатків з Державного бюджету України та місцевих бюджетів.

6. Прогноз результатів

Прийняття законопроекту надасть можливість забезпечити право громадян на безпечне навколишнє середовище та чисте атмосферне повітря, збереже рослинний і тваринний світ від знищення та пошкодження, а також сприятиме зменшенню загальної кількості пожеж.

Народний депутат України

ЦАБАЛЬ В.В.

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ЦАБАЛЬ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA1040000008B62460040826801
Дійсний до: 11.03.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 219д9/1-2020/27323 від
09.04.2020

55022